

Sygn. akt II USKP 188/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku "J." Spółki z o.o. Spółki komandytowej z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w W.
z udziałem W. M.

o podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 4 lutego 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 czerwca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych
(...) Oddział w W. stwierdził, że W. M. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom:
emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu u płatnika składek J. sp. z o.o. jako

osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. i nie podlegał tym ubezpieczeniom od 2 września 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz od 1 maja 2016 r. do 2 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 8 listopada 2017 r., oddalił odwołanie płatnika składek i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 2 lutego 2020 r., zmienił zaskarżony przez płatnika składek wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w części, w ten sposób, że stwierdził, iż W. M. nie podlega, jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia, obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu u płatnika składek „J.” Spółki z o.o. z siedzibą w W.: od 1 marca 2016 r. do 31 marca 2016 r., od 1 lipca 2016 r. do 31 lipca 2016 r., od 1 września 2016 r. do 30 września 2016 r. i od 1 listopada 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania za obie instancje.

W sprawie ustalono, że w dniu 1 stycznia 2016 r. „J. ” Spółka z o.o. zawarła z W. M. umowę zlecenia (nr (...)) na okres od 1 stycznia 2016 r. do 2 marca 2016 r. Na jej podstawie zleceniobiorca zobowiązał się do zapewnienia wspólnie z innymi zleceniobiorcami ochrony konkretnego obiektu. Po wykonaniu zlecenia zleceniodawca zobowiązał się wypłacić zleceniobiorcy należność w wysokości wynikającej z ustalonej stawki godzinowej (6,43 zł) i liczby godzin pełnionej ochrony. Wynagrodzenie miało być płatne w terminie do 28 dni po upływie okresu, na jaki umowa została zawarta. Przy zawieraniu umowy W. M. złożył oświadczenie, że jest zatrudniony w innym przedsiębiorstwie na podstawie umowy, od której odprowadzane są składki na ubezpieczenia społeczne, a osiągnęte z tego tytułu wynagrodzenie brutto wynosi nie mniej niż minimalne ustawowe wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę i rezygnuje on z objęcia go dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym z tytułu zawarcia umowy zlecenia z odwołującą się Spółką; zobowiązał się też do natychmiastowego informowania zleceniodawcy na piśmie o każdej zmianie podjętej decyzji w zakresie ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych i chorobowego. Z tytułu wykonywania tej umowy W. M. otrzymał wynagrodzenie:

- w marcu 2016 r. (przelewem z 22 marca 2016 r.), na kwotę 192,48 zł - za luty 2016 r.;

- w lipcu 2016 r. (przelewem z 21 lipca 2016 r.), na kwotę 70,54 zł - za czerwiec 2016 r.;

- we wrześniu 2016 r. (przelewem z 21 września 2016 r.), na kwotę 110,64 zł

- za sierpień 2016 r.;

- w listopadzie 2016 r. (przelewem z 22 listopada 2016 r.), w kwocie 1.137,05 zł - za październik 2016 r.;

- w styczniu 2017 r. (przelewem z 26 stycznia 2017 r.), w kwocie 1.181,36 zł

- za grudzień 2016 r.

W dniu 2 maja 2016 r. odwołujący się zawarł z W. M. aneks do umowy z dnia 1 stycznia 2016 r., zgodnie z którym umowa z 1 stycznia 2016 r. przedłużona została na następny okres od 3 maja 2016 r. do 2 lipca 2016 r.

W dniu 3 maja 2016 r. W. M. złożył oświadczenie, że od 3 maja 2016 r. jest zatrudniony w innym przedsiębiorstwie na podstawie umowy, od której odprowadzane są obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne, a osiągnie wynagrodzenie brutto z tytułu tego zatrudnienia wynosi nie mniej niż minimalne ustawowe wynagrodzenie za pracę i rezygnuje z objęcia go dobrowolnym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym z tytułu zawarcia umowy zlecenia z odwołującą się spółką.

W dniu 1 stycznia 2016 r. W. M. zawarł również umowę zlecenia z J. sp. z o.o. z siedzibą w W., w której zobowiązał się do wykonywania czynności ochrony w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 2 marca 2016 r. - w łącznym wymiarze 256 godzin, za wynagrodzeniem w stawce godzinowej 7,24 zł brutto, płatnym do 7 dni po upływie okresu, na jaki umowę zawarto. Na podstawie aneksu z dnia 29 lutego 2016 r. umowę przedłużono na okres od 3 marca 2016 r. do 2 maja 2016 r. Z tytułu wykonywania tej umowy W. M. otrzymał wynagrodzenie:

- w marcu 2016 r., za styczeń i luty - w kwocie 1.346,94 zł (przelew z 2 marca 2016 r.);

- w maju 2016 r., za marzec i kwiecień - w kwocie 1.346,94 zł (przelew z 2 maja 2016 r.).

Z tytułu wykonywania powyższej umowy płatnik J. Sp. z o.o. zgłosił W. M. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z dniem 1 stycznia 2016 r. W lutym, marcu i maju 2016 r. zadeklarował zerową stawkę postawy składek na ubezpieczenia społeczne, w kwietniu i czerwcu 2016 r. zadeklarował kwotę 1.850 zł jako postawę składek na ubezpieczenia społeczne.

W dniu 3 maja 2016 r. W. M. zawarł również umowę zlecenia z P. sp. z o.o. z siedzibą w W., w której zobowiązał się do wykonywania czynności ochrony na rzecz klienta zleceniodawcy w okresie od 3 maja 2016 r. do 2 lipca 2016 r., w wymiarze 256 godzin - za wynagrodzeniem w stawce godzinowej 7,24 zł brutto, płatnym do 7 dni po upływie okresu, na jaki umowę zawarto. Na podstawie aneksu z dnia 2 lipca 2016 r., umowę z 3 maja 2016 r. przedłużono na okres od 3 lipca 2016 r. do 2 września 2016 r.

Z tytułu wykonywania tej umowy ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie:

- w lipcu 2016 r. w kwocie 1.346,94 zł brutto - przelew z 1 lipca 2016 r.
- we wrześniu 2016 r. w kwocie 1.347,15 zł - przelew z 2 września 2016 r.;
- w listopadzie 2016 r. w kwocie 1.347,15 zł - przelew z 2 listopada 2016 r.;
- w grudniu 2016 r. w kwocie 1.347,15 zł - przelew z 29 grudnia 2016 r.

Z tytułu wykonywania powyższej umowy płatnik P. sp. z o.o. zgłosił ubezpieczonego do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z dniem 1 maja 2016 r. W czerwcu, lipcu i wrześniu 2016 r. zadeklarował zerową stawkę postawy składek na ubezpieczenia społeczne, w sierpniu i październiku 2016 r. zadeklarował kwotę 1.850 zł jako postawę składek na ubezpieczenia społeczne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 430 ze zm. - dalej jako: ustawa systemowa) pozwala ubezpieczonemu - w sytuacji gdy spełnia warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku umów zlecenia - na zmianę (wskazanie) tytułu ubezpieczenia na wybraną przez siebie umowę zlecenia, w tym m.in. na taką, która nie była zawarta najwcześniej. Jedynym, ale istotnym, obostrzeniem przedmiotowego prawa wyboru tytułu ubezpieczenia w ramach art. 9 ust. 2 ustawy systemowej - z uwagi na wysokość opłacanych składek - jest zastrzeżenie wynikające z art. 9 ust. 2c tej ustawy, zgodnie z którym osoba, o której mowa w

art. 6 ust. 1 pkt 4 (czyli zleceniobiorca), której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a, spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym również z innych tytułów. Jednak zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, lub z innych tytułów osiąga kwotę określoną w art. 18 ust. 4 pkt 5a.

Dalej Sąd Apelacyjny wywiódł, że ubezpieczony skorzystał z prawa wyboru tytułu ubezpieczenia, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, a podstawa wymiaru składek w spornych miesiącach: marcu, lipcu, wrześniu oraz listopadzie i grudniu 2016 r. z wybranego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym nie była niższa niż określona w art. 18 ust. 4 pkt 5a ustawy systemowej. Sąd Apelacyjny wskazał, że w myśl przepisów art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest wysokość wynagrodzenia należnego z danego tytułu za dany miesiąc, podczas gdy podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest przychód faktycznie otrzymany przez ubezpieczonego w danym miesiącu. Kwestia ta została jednoznacznie rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy w z dnia 10 września 2009 r., I UZP 5/09, w której stwierdzono, że dla ustalenia podstawy wymiaru składek znaczenie ma przychód w rozumieniu ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176), tj. otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (bądź ich ekwiwalenty) - co do zasady bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń. W konsekwencji, jeżeli pracownikowi nie wypłacono żadnego wynagrodzenia, to za tego pracownika nie odprowadza się składki na ubezpieczenia społeczne. Przychód powstaje bowiem dopiero w momencie rzeczywistego otrzymania lub postawienia go do dyspozycji pracownika, stąd przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne istotne jest, czy powstał przychód z tytułu stosunku pracy, a więc czy nastąpiła wypłata należności lub jej postawienie do dyspozycji ubezpieczonego. W

związku z tym ustalenia łącznej podstawy wymiaru składek, w celu rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, należy dokonywać dla każdego miesiąca odrębnie, przyjmując kwoty wynagrodzeń faktycznie wypłaconych, a nie należnych.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego organ rentowy zaskarżył skargą kasacyjną. W skardze – opartej na pierwszej podstawie kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) – zarzucono naruszenie:

a) art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażającą się w stwierdzeniu, iż zleceniobiorca ma prawo wyboru tytułu ubezpieczenia, w sytuacji gdy w miesiącu, w którym dokonuje wyboru nie osiąga żadnego przychodu i nie jest w stanie określić wysokości przychodu osiąganego w następnych okresach czasu z uwagi na fakt, iż wysokość wynagrodzenia jest uzależniona od ilości przepracowanych godzin;

b) art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędną wykładnię wyrażającą się przyjęciem do podstawy wymiaru składek wysokości wynagrodzenia wypłaconego za okres dwóch miesięcy, podczas gdy powyższy przepis stanowi o miesięcznej podstawie wymiaru;

c) art. 2a ustawy systemowej przez naruszenie zasady solidaryzmu społecznego, przejawiającej się akceptacją braku proporcjonalności pomiędzy okresem pracy i wynagrodzeniem uzyskanym przez ubezpieczonego, a wysokością składki odprowadzonej na ubezpieczenia społeczne oraz akceptacją pozoracji działań odwołującej Spółki, co znajduje wyraz w zeznaniach ubezpieczonego.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a w sytuacji uznania przez Sąd Najwyższy, że podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona – o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania odwołującej Spółki, a także o zasądzenie od odwołującej Spółki na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się Spółka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz

odwołującej się kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 9 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy systemowej, osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku umów - zleceń jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tej umowy, która powstała (została zawarta) najwcześniej. Artykuł 9 ust. 2 zdanie drugie ustawy systemowej stanowi, że taka osoba może dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 2c i 7. Z kolei art. 9 ust. 2c ustawy systemowej przewiduje, że zleceniobiorca, którego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, spełniająca zarazem warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów (np. innych umów - zleceń) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym również z innych tytułów. Zasady tej (tj. o obowiązkowym podleganiu innym tytułom) nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub z innych tytułów osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2020 r., II UK 337/19 (LEX nr 3276981), z dnia 27 stycznia 2021 r., II USKP 2/21 (LEX nr 3112885) oraz z dnia 17 marca 2021 r., II USKP 95/21 (LEX nr 3149317) wyrażono, podzielane przez obecny skład Sadu Najwyższego, stanowisko, że z przywołanych wyżej przepisów wynika, że generalnie podstawą do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jest najwcześniej zawarta umowa (art. 9 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy systemowej). Zleceniobiorcy przysługuje ponadto wybór co do dobrowolnego ubezpieczenia z tytułu pozostałych umów (art. 9 ust. 2 zdanie drugie ustawy systemowej). Należy jednak uwzględnić przy tym – jako *lex specialis* („z zastrzeżeniem”) – art. 9 ust. 2c ustawy systemowej. Zastrzeżenie „odsyłające”

do art. 9 ust. 2c, przy uwzględnieniu gramatycznych reguł wykładni, należy rozumieć w ten sposób, że sytuacja prawna zleceniobiorcy jest regulowana treścią art. 9 ust. 2 zdanie drugie ustawy systemowej (dobrowolność co do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów lub zmiany tytułu ubezpieczeń) tylko wtedy, gdy nie będzie wypełniała hipotezy art. 9 ust. 2c ustawy systemowej. Tym samym sytuacja prawna omawianej osoby w pierwszej kolejności powinna być oceniana przez pryzmat regulacji art. 9 ust. 2c ustawy systemowej i dopiero wówczas, gdy hipoteza normy prawnej zawartej w tym przepisie nie zostanie spełniona, sytuacja ta będzie uregulowana wprost normą wynikającą z art. 9 ust. 2 systemowej, która *a contrario* formułuje zasadę, zgodnie z którą zleceniobiorca nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu drugiej i ewentualnych kolejnych umów zlecenia. Innymi słowy, ocena sytuacji prawnej zleceniobiorcy dokonywana z uwzględnieniem regulacji art. 9 ust. 2c ustawy systemowej powinna „wyprzedzać” ocenę dokonywaną wyłącznie na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy systemowej (tak, odnośnie do art. 9 ust. 4a ustawy systemowej i sytuacji prawnej zleceniobiorców uprawnionych do emerytury lub renty wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2019 r., II UK 548/17, LEX nr 2638597).

Przepis art. 9 ust. 2c ustawy systemowej wprowadza obligatoryjne uwzględnienie innych tytułów w sytuacji, gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę. Zasady tej nie stosuje się wówczas, gdy łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub z innych tytułów – np. w wyniku wyboru, o którym mowa w art. 9 ust. 2 zdanie drugie ustawy systemowej – osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę. Innymi słowy, wybór dodatkowych tytułów ubezpieczenia, o którym mowa w art. 9 ust. 2 zdanie drugie ustawy systemowej, możliwy jest pod warunkiem, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest co najmniej równa kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę. Jeżeli tak nie jest, art. 9 ust. 2c ustawy systemowej nakazuje uwzględniać - poza najwcześniej zawartą umową - także inne tytuły (tu: umowy zlecenia), tak aby

podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu osiągnęła co najmniej kwotę minimalnego wynagrodzenia.

W przytoczonych wyżej wyrokach Sądu Najwyższego podkreślono, że art. 9 ust. 2 zdanie 2 ustawy systemowej, zastrzegający pierwszeństwo art. 9 ust. 2c, zawarte jest w art. 9 poświęconym uregulowaniu sytuacji zbiegu tytułów (w rozdziale drugim ustawy systemowej pt. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym), podczas gdy zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne uregulowano w rozdziale trzecim ustawy systemowej (odnośnie do umowy zlecenia art. 18 ust. 3 w związku z ust. 1 ustawy systemowej). W tym kontekście należy uznać, że odwołanie w art. 9 ust. 2c ustawy systemowej do minimalnej wysokości podstawy wymiaru składek służy jedynie przełamaniu ogólnej zasady z art. 9 ust. 2 ustawy systemowej i obligatoryjnemu uwzględnieniu różnych tytułów tak, aby podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu osiągnęła wysokość nie niższą od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Zgodnie z art. 18 ust. 3 tej ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców ustala się zgodnie z ust. 1, jeżeli w umowie agencyjnej lub umowie zlecenia albo w innej umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 10 września 2009 r., I UZP 5/09 (OSNP 2010 nr 5-6, poz. 71) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, gdyż nie jest prawnie możliwe uwzględnianie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników jakichkolwiek należności, które nie stały się przychodem ze stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przychód ten zaś powstaje dopiero w momencie rzeczywistego otrzymania lub postawienia go do dyspozycji pracownika, stąd przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest istotne, czy powstał przychód z tytułu stosunku pracy, a więc czy nastąpiła wypłata należności lub jej

postawienie do dyspozycji ubezpieczonego. Pogląd ten został przez Sąd Apelacyjny błędnie przetransponowany na grunt niniejszej sprawy.

Za trafny należy uznać pogląd wyrażony w powołanych wyrokach Sądu Najwyższego, że stosując art. 9 ust. 2c ustawy systemowej, użyte w tym przepisie pojęcie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe”, nie można interpretować, posługując się art. 18 ust. 1 ustawy systemowej i utożsamiać go z przychodem zdefiniowanym w art. 4 pkt 9 tej ustawy. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięte zostało już, że użyty w art. 9 ust. 1a ustawy systemowej zwrot „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy, a nie jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 tej ustawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2013 r., I UK 484/12, OSNP 2013 nr 23-24, poz. 28; z dnia 18 kwietnia 2018 r., III UK 54/17, LEX nr 2555096; z dnia 13 grudnia 2018 r., I UK 58/18; OSNP 2019 nr 7, poz. 88). W stanowisku tym podkreśla się, że ustawodawca posłużył się w art. 9 ust. 1a ustawy systemowej pojęciem „podstawy wymiaru składek” w innym znaczeniu niż w art. 18 ust. 1 tej ustawy. Biorąc pod uwagę odrębność instytucji uregulowanych w art. 9 ust. 1a oraz w art. 18 ust. 1 ustawy systemowej należy uznać, że w powołanych przepisach ustawodawca nadaje temu pojęciu różną treść normatywną. Przede wszystkim art. 9 ust. 1a został umieszczony w rozdziale drugim ustawy systemowej zatytułowanym „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym”, który - jak sam tytuł wskazuje - reguluje zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym (art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej). Zasady ustalania składek na ubezpieczenie społeczne, w tym podstaw ich wymiaru (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy systemowej), zostały odrębnie uregulowane w rozdziale trzecim tej ustawy. W związku z tym należy rozdzielić samą instytucję podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowym od instytucji następczego ustalania wysokości składek oraz ich podstawy wymiaru. Jeżeli zatem pracownik podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym na podstawie ważnego stosunku pracy (art. 9 ust. 1 ustawy systemowej), którego elementem jest wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia w przeliczeniu na okres jednego miesiąca i praca ta jest wykonywana, co nakłada na

pracodawcę obowiązek wypłaty za nią uzgodnionego wynagrodzenia, to należy uznać, że pracownik ten nie podlega również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów na podstawie art. 9 ust. 1a ustawy systemowej w sytuacji, gdy nie dochodzi do wypłaty należnego mu wynagrodzenia za pracę za dany okres, co jest równoznaczne z brakiem przychodu ze stosunku pracy w tym okresie w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy systemowej, mającego znaczenie dla określenia podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej.

Te same argumenty wskazują, że również i „podstawa wymiaru składek” z art. 9 ust. 2c ustawy systemowej wynika z treści zawartej umowy o świadczenie usług i faktycznego jej wykonywania. Nie jest przy tym istotne, że dopiero od 1 stycznia 2017 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 1265), które wprowadziły w odniesieniu do umów zlecenia minimalną stawkę godzinową oraz zasadę, zgodnie z którą w przypadku umów zawartych na czas dłuższy niż 1 miesiąc, wypłaty wynagrodzenia w wysokości wynikającej z wysokości minimalnej stawki godzinowej dokonuje się co najmniej raz w miesiącu (art. 8a ust. 6 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę). Obowiązujące przed tą datą przepisy odnoszące się do minimalnego wynagrodzenia za pracę, przy uwzględnieniu art. 85 § 2 k.p. (Wypłaty wynagrodzenia za pracę dokonuje się co najmniej raz w miesiącu, w stałym i ustalonym z góry terminie), dotyczyły minimalnego wynagrodzenia za miesiąc pracy. W korelacji z tym unormowaniem pozostaje ustawa systemowa, która w stosunku do wszystkich płatników (a nie tylko pracodawców) wprowadza obowiązek raportowania co miesiąc o podstawie wymiaru składki (art. 41 ust. 3 pkt 4 tiret b). Ten aspekt decyduje o sposobie rozumienia art. 9 ust. 2c ustawy systemowej, a konkretnie o tym, że porównanie podstawy wymiaru składki z minimalnym wynagrodzeniem za pracę następuje w ujęciu miesięcznym.

Podsumowując przedstawione stanowisko, należy uznać, że podstawa wymiaru składki w danym miesiącu stanowi iloczyn umówionej stawki godzinowej i przez liczby godzin przepracowanych w tym miesiącu, niezależnie od tego, jak strony się umówiły w zakresie terminów płatności wynagrodzenia.

W tym kontekście kluczowe znaczenie mają ustalenia dotyczące umów zleceń stanowiących wybrany przez ubezpieczonego tytuł ubezpieczenia z J. spółką o ograniczoną odpowiedzialnością oraz z P. spółką o ograniczoną odpowiedzialnością – w adekwatnych okresach. Ustalenia te powinny stać się podstawą do weryfikacji spełnienia zastrzeżenia wynikającego z art. 9 ust. 2c ustawy systemowej i ustalenia, czy w okresach wykonywania tych umów ubezpieczony osiągał co najmniej minimalne wynagrodzenie w przeliczeniu na okres jednego miesiąca.

Ponieważ sprawa nie dotyczy wysokości składki, ubocznie jedynie wyrazić można pogląd, że art. 9 ust. 2c ustawy systemowej wprowadza obligatoryjne uwzględnienie innych tytułów w sytuacji, gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę. Ustawa nie wskazuje przy tym, że chodzi jedynie o „częściowe” podleganie ubezpieczeniom z innych tytułów. Oznacza to, że jako podstawę wymiaru składek należy uwzględnić cały przychód z kolejnej umowy - zlecenia, a nie tylko jego część, która uzupełnia przychód z umowy pierwszej do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. Z przepisu nie wynika także, aby granicą podstawy wymiaru składek miała być kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę. Kwota ta ma bowiem znaczenie tylko dla zastosowania reguły szczególnej z art. 9 ust. 2c ustawy systemowej, stanowiąc element jej hipotezy. Nie jest ona natomiast wskazana w jej dyspozycji. W konsekwencji należałoby uznać, że obciążony składką na ubezpieczenia jest cały przychód z umowy zlecenia stanowiącej na mocy art. 9 ust. 2c ustawy systemowej kolejny tytuł ubezpieczenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.